

«Hakynatutma gulluk» sektory

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

"Hakynatutma gulluk" sektory «HAKYNATUTMA GULLUK» SEKTORY

Türkiýede «ýörite gorag we howpsuzlyk kompaniýasy» soňky döwürde jedelli gürrüňleriň birine öwrüldi. İçki syýasy jedellere girmek islämok, emma biziň ýurdumyzyňam berk gözegçilik astynda, düzgün-tertipli, milli bähbitler üçin peýdalanyп boljak, wagtal-wagtal araçäkden aňyrda-da ulanylan ýagdaýynda Türkiýä mesele döretmejek «kölege güýçlerini» döretmek üçin dünýä trendine üns berse peýdaly bolar.

• Taryhyň özi ýaly gadymy

Karfagen Rime garşy eden uly urşunda birkemsiz goşunyna goşmaça «hakynatutma grek urşujylaryny-da» goşupdy.

Hettlere garşy uruşda Müsüriň faraony Ramzes II Demirgazyk Afrika patşalygy Numidýadan hakynatutma urşujylary kireýne tutupdy.

«Wagneriň» esaslandyryjysy Utkin we soň onuň başlygy bolan Prigožin

«Taryhyň ironiýasy» diýjekmi... 3 müň 500 ýyldan soň häzirki Numidýa patşalygynyň yerleşen yerindäki Liwiýa «Wagner» ýaly dürli harby kompaniyalaryň hakynatutma esgerleriniň söweşip ýörendigini görýärис.

XX asyryň galaba döwrüniň içinde hakynatutma esgerleriň salnan «Pandora gutusynyň» gapagy ýapyk durdy...

«Wagnerci» urşuwy

• Nusur gandöküşligi

2007-nji ýyl...

Yrakdaky Nusur meydany gana çaykaldy.

Dört amerikan esgeri awtomatiki ýaraglar bilen 17 sany yrakly

raýaty öldürdi.

Garaşylmadık tolgunşyk turdy.

Açylan derñew işiniň netijesinde berlen beýanata görä, «hadysanyň sebäpkäri bolan dört esger ABŞ-nyň resmi esgerleri däl-de; ABŞ-nyň «Blackwater» harby-howpsuzlyk kompaniyasynyň urşujylarydy».

Şeýdibem, hemmämiz «Blackwater» bilen tanyşdyk.

«Blakwaterciler» 2004-nji ýylyň mart aýynda Yragyň Ramadi şäherine baranda amerikan diplomaty Paul Bremere ýoldaşlyk edýär

Biraz aňyrsyny dörjäp ugradyk welin, bu kompaniyanyň hakynatutma harbylary bilen Bagdatdaky ähli diplomatiki missiýalaryň ýerleşen «ýaşyl zolagyň» goralýandygyny bildik. Telpek goýduk.

Aýtsaň aýdyp oturmaly.

Bu dört hakynatutma esgere amerikan harby tribunaly «otuz ýyl türme» jezasyny berdi. Soňra jezalary tapgyrlaýyn kemeldildi. 2020-nji ýylda şol wagtyň prezidenti Donald Tramp kararnama çap edip, ikisiniňem günäsini geçdi.

Bu günä geçişlik indi «Blackwater»-iň amerikan döwletine «kölege goşun» hyzmatyny edýändiginiň jedelleşmesiz subutnamasydy.

«Blackwater» 1997-nji ýylda otstawkadaky deñizçi ofiser Erik Din Prins tarapyndan Demirgazyk Karolinada guruldy.

«Blacwater»-iň düýbünü tutujylar Alfred Klark we Erik Prins

• Uruşlary hususlaşdyrmak

«Blackwater» häzir dünýäniň iň uly harby kompaniýasy. Onuň birnäçe web saýtlary we sahypalarylary bar...

Ençeme ýyl bäri saýtlarynda «hakynatutma esger gerekdigi» hakdaky bildirişleri bilen urşuwy toplaýar, tälim berýär.

Kompaniýa dünýäniň birnäçe ýurdunda başly-barat we gümürtik hyzmatlary ýerine ýetirip gelýär. Onuň belli bir ideologiýasyda, watansöýüjilik duýgusy ýa-da baýdakdyr millet söýgüsü-de ýok, olar diňe ugradylan ýurdunda pul üçin uruşýarlar.

«Blackwater» Nýu-Ýork bazarynda aksiýalary alnyp-satylýan läheň kompaniýa. Ýagny, «hakynatutma pyýadalykdan» bireýýäm çykdy.

Yrak we Owgan urşunda ABŞ-nyň «şertnamaly nyzamly güýçleri» gezegi bilen 50-70%-e barabardy.

«Wagnerciler» ýaly köp sanly hakynatutma harby kompaniyalar işleýärdi. Şeýle kompaniyalaryň sany 54-e ýetýär.

Käbir awtorlaryň pikirine görä olar indi «uruşlaryň zamanabap ýüzi»... Elbetde, talabalaýyk we hasap berijilikli ýagdaýda gurnalsa, ugradylan ýerine durnuklylyk hem getirip biler. Hatda...

BMG-nyň güýçleri hökmünde-de ulanylyp bilner. Olary indi «uruş postawşikleri» diýibem atlandyrýarlar.

kitapcy.ru

• Russiýanyň «Wagneri»

Şol geçen döwrüň dowamynda Russiýanyň «Wagneri»-de orta çykdy. Kompaniya rus gizlin gullugynda işlän Utkin tarapyndan guruldy.

“Wagner” onuň gizlin gullukdaky şertli adydy. Putiniň ýakyn adamý Prigožin ara girdi we onuň başlygy boldy.

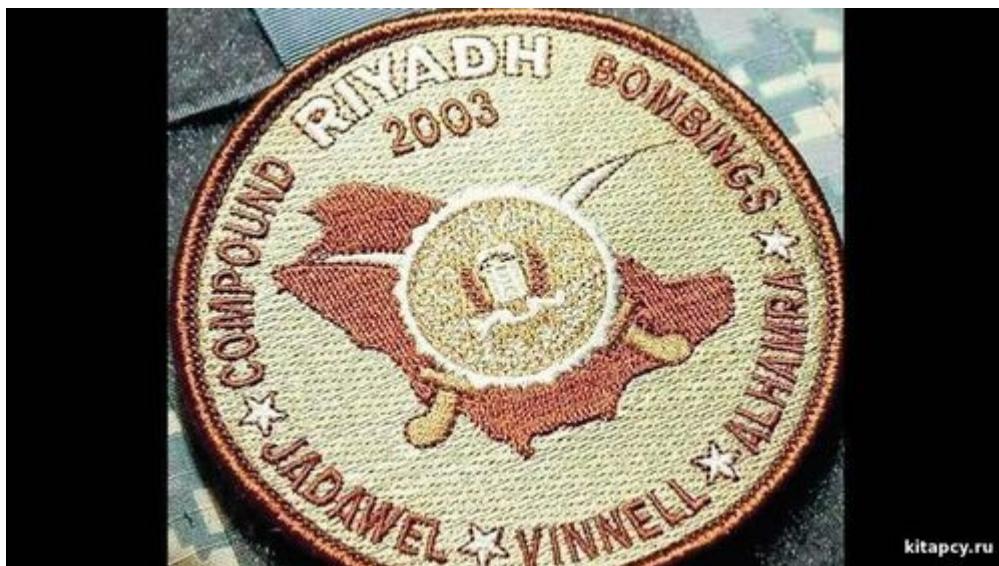
«Wagner» Ukraina bilen bir hatarda azyndan sekiz ýurtda söweşjeň tabşyryklary ýerine ýetirýär.

Ilki-ilkiler ol urşujylaryny oba ýerlerde ýasaýan uruş weteranlaryndan alýardy. Soňabaka halkara möçberinde adam gorlaryny tapdy.

Iň soňky sany 35-50 müň möçberinde diýip hasaplanan kompaniyanyň urşujylary gowy aýlyk, alty aýdan soň günäsini geçmek, ölse – maşgalasyna öweztölegini bermek şerti bilen türmelerden toplandy.

Bular aýdanyň etdirmesi kyn, terbiýelemesi mümkün däl, daňydan boşan ýaly kakabaş ýygynçak. Muňa garamazdan...

Ýörite harby kompaniýalar öz öňlerinde geljegi nazarlaýan sofistik maksatlar hem goýýar. Olar guryýer, howa, deňiz, kosmos, emeli hemra ýaly baş söweşjeň ugurda ösen tehnologiýalary ele alýarlar we maýa goýumlaryny goýýarlar. Geljekde olaryň ýaragly emeli hemralary ulanma maksatnamalary-da bar.

kitapcy.ru

Saud Arabystany patyşalygyny goraýan «Vinnel» kompaniýasy
• **«Vinnel»-çı harbylar**

Ýene bir üçünji läheňiň ady eşdilýär. Ady – «Vinnell»...
Saud Arabystany patyşalygyna hyzmat edýär. Düýbi ABŞ bilen ilteşikli, emma daşyndan göräýmäge araplaryň öz kompaniýasy ýaly hereket edýär.

Trampyň Saud Arabystana resmi saparynda «Patyşa, seni biz goraýarys. Biz bolmasak, seni şumatky oturan kürsiňden iki hepdü ýetirmän uçurýarlar» diýen sözünüň aňyrsynda şu «Vinnel» bar.

Saud Arabystany bu kompaniýany diňe gorag işlerinde däl, araçäkden aňyrda-da ulanýar. Ýemende, Müsürde, Liwiýada...

* * *

Diňe döwletler däl, halkara megakompaniýalaram bu hakynatutma harby kompaniýalaryň hyzmatyndan peýdalanyar.
Nebit-gaz känlerinde, gymmatly magdan çykarylýan ýerlerde, logistikada, transportda, ýük daşaýışda, hatda kontrrazwedka

Üçinem köp ugurlarda şeýle kompaniyalara mätäçlik duýulýar. Ýagny diňe uruşlarda däl, «kontrrazwedka, emeli hemra goldawy, logistika, tälim beriş we hereket meýilnamalaşdyryş» giň spektrumda bular ýaly kompaniyalar özbaşyna tor döreden ýagdaýda.

* * *

Netije...

Başda-da aýdyşym ýaly, içki syýasy jedellere girmek islämok, emma biziň ýurdumyzyňam berk gözegçilik astynda, düzgüntertipli, milli bähbitler üçin peýdalanyp boljak, wagtal-wagtal araçäkden aňyrda-da ulanylan ýagdaýynda Türkiyä mesele döretmejek «kölege güýçlerini» döretmek üçin dünýä trendine üns bermek peýdaly bolsa gerek.

* * *

Bu ýazgyda Yusuf Alabardanyň «Ýörite harby şereketler» makalasyndan, »Independent»habarlar gullugyndan Sean Makfeýtiň «Hakynatutma esgerler we uruş. Hätziriň ýörite goşunlaryna düşünmek» makalasyndan, «BBC»habarlar gullugyndan Muhammet Arabiniň maglumatlaryndan peýdalandyrm.

Güneri JYWAOLY.

ngunericivaoglu@gmail.com

«MILLIYET» gazeti, 17.01.2023 ý. Publisistika